

2009 рік. У штаб-квартирі НАТО у Брюсселі

DOI 10.46493/2663-2675-2021-3-4-6

УДК – 929.327.82.008(477)

«ЖИТТЯ ПОСЛА БАГАТЕ НА ВАЖЛИВІ ПОДІЇ І ЦІКАВІ СПОГАДИ»

ДОВІДКОВО

Любов Непоп,

Надзвичайний і Повноважний Посол України в Угорщині,

Голова Дунайської Комісії на період 2021-2023 років. Закінчила з відзнакою слов'янське відділення філологічного факультету Київського університету імені Тараса Шевченка.

На дипломатичну службу до Міністерства закордонних справ України прийшла 1996 року:

упродовж 1996 – 1997 працювала аташе Управління країн Європи та Америки МЗС України, Київ;

1997 – 2000 – аташе, третій секретар Посольства України в Угорщині, Будапешт;

2000 – 2004 – другий, перший секретар, радник Управління політичного аналізу і планування МЗС України, Київ;

2004 – 2007 – радник Посольства України в Болгарії, Софія;

2006 – 2007 – Тимчасовий Повірений у справах України в Болгарії, Софія;

2007 – 2008 – радник-посланник Посольства України в Угорщині, Будапешт;

2008 – 2011 – заступник Директора Департаменту НАТО МЗС України, Київ;

2011 – 2016 – радник-посланник, заступник Представника України при ЄС, Брюссель;

липень 2015 – лютий 2016: В.о. Представника України при ЄС, Брюссель;

з 30 травня 2016 року – Надзвичайний і Повноважний Посол України в Угорщині, Будапешт;

з 5 жовтня 2016 року – Представник України у Дунайській Комісії;

з 1 січня 2021 – Голова Дунайської Комісії на період 2021 – 2023 років.

Окрім рідної української, володіє угорською, англійською, болгарською, польською, іспанською, російською мовами.

2021 рік для мене особисто є символічним із кількох причин.

По-перше, для мене, як і для кожного українського громадянина, це – 30-річчя відновлення Незалежності нашої Держави. 30 років тому, 1991 року ще студенткою Київського університету імені Тараса Шевченка, я, як і всі, раділа цій події, адже реалізувалася споконвічна мрія багатьох поколінь українців про свою суверенну, вільну й незалежну Державу.

2021-й для мене є символічним ще й тому, що цього року виповнюється 25 років з часу, коли я прийшла на дипломатичну службу. Розпочавши кар'єру з посади аташе, я дійшла до Надзвичайного і Повноважного Посла, а від початку 2021 року обійняла також посаду Голови Дунайської Комісії і стала першим представником України, якого було обрано на цю посаду за понад 70 років членства України в організації.

За час моєї дипломатичної служби було багато цікавих та знакових подій.

Щойно розпочавши роботу в МЗС 1996 року я була долучена до підготовки та забезпечення візиту першого Президента Угорщини Арпада Ґьонца до України.

У першому відрядженні до Угорщини мені пощастило працювати тоді, коли ця країна вступала до НАТО, приєд-

навшись до Альянсу 1999 року. Досі пам'ятаю ентузіазм угорських дипломатів, які працювали над цим питанням, та їхню радість від досягнутого результату.

У період роботи в Управлінні політичного аналізу і планування МЗС України також було чимало вагомих подій, але в нинішніх умовах найбільше пригадується тодішній конфлікт з Росією довкола українського острова Тузла.

Найбільш знаковою подією за час роботи в Болгарії було приєднання цієї держави до Європейського Союзу. 1 січня нового 2007 року як Тимчасовий повірений у справах України в Болгарії разом з іншими керівниками дипломатичних місій, акредитованих у Софії, я зустрічалася на центральній площі міста, де в перший день членства країни в ЄС урочисто, поруч з болгарським державним прапором, було піднято і прапор ЄС. Пам'ятаю, як тоді сяяли очі болгарських колег, які попри всі труднощі змогли досягти такої бажаної мети.

Робота в Департаменті НАТО пригадується як період надзвичайного піднесення та великих очікувань від наших зусиль для отримання Плану дій щодо членства, а також як період розчарування, коли замість цього нам було надано Річну національну програму. Але пригадується і задоволення від наступного рішення Бухарестського саміту про те, що Україна стане членом НАТО, коли вперше наша держава отримала чітку перспективу вступу до Альянсу. Цей період запам'ятався і як час роботи над Декларацією про доповнення Хартії про особливе партнерство між Україною та Організацією Північноатлантичного договору, що мала на меті зафіксувати досягнуті на той час результати в нашому діалозі, які закладали нові основи для взаємодії.

Робота у Представництві при Європейському Союзі припала на період, коли наша держава вела і завершила переговори щодо Угоди про асоціацію. Як Заступник Представника я відповідала за питання безвізового режиму, і це був час, коли наша країна працювала над виконанням та успішно завершила реалізацію Плану дій з лібералізації візового режиму, за підсумками якого українці отримали можливість вільно подорожувати до країн Євросоюзу. До речі, в перший день безвізу я мала нагоду отримати штамп у своєму паспорті вже як Посол України в Угорщині, коли зустрічала групу українських дітей із сімей учасників протидії російській агресії на Сході України, які саме цього дня, 11 червня 2017 року, їхали на організований угорським урядом відпочинок до Угорщини.

Не менш цікавою за цього періоду була і робота щодо Угоди про Спільний авіаційний простір, яка, сподіваюся, буде нарешті підписана цього року, а також робота над залученням українських шляхів до Транс'європейської транспортної мережі.

Але робота у Представництві України при ЄС закарбувалася в пам'яті не лише цими спогадами.

2013 рік. Відмова від підписання Угоди про асоціацію. Євромайдан. Революція Гідності. Початок російської агресії. Незаконна окупація Криму. Війна на Сході України... Зусилля України в Брюсселі, щоб

мобілізувати ЄС і міжнародних партнерів на підтримку нашої держави – і як наслідок: запровадження санкцій ЄС проти РФ.

На час, коли я виконувала обов'язки Представника України при ЄС, припало продовження санкцій; тристоронні газові переговори за участю України, РФ та Єврокомісії – завдяки цьому формату нам вдалося вистояти в умовах російського газового шантажу і зрештою отримати газову незалежність від РФ; тристоронні переговори у тому ж форматі щодо повної та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС. І багато іншого. Цей період для мене, мабуть, був найважчим, зокрема й через розуміння критичності моменту з погляду захисту інтересів України на міжнародній арені.

Посада Посла України в Угорщині стала важливим і почесним призначенням, адже працювати в сусідній країні – це завжди і надзвичайний виклик, і надзвичайні можливості, це завжди одночасно і цікаво, і складно. Сусідство автоматично означає, з одного боку – більшу увагу країн одна до одної, а з іншого – не позбавляє й більшої кількості проблем у взаєминах, над вирішенням яких потрібно спільно працювати.

Подія, про яку хотілося б згадати окремо – обрання Головою Дунайської Комісії.

По-перше, за всю історію існування, а це понад 70 (!) років, представника України вперше було обрано Головою цієї міжнародної інституції. Мені особливо приємно було отримати естафету від Міністра закордонних та європейських справ Хорватії Гордана Грліч-Радмана, який раніше був обраний на цю посаду як Посол Хорватії в Угорщині і Представник цієї країни в ДК та надавав серйозної уваги організації протягом всього часу свого головування, перебуваючи і на посаді голови зовнішньополітичного відомства Хорватії.

По-друге, щоб усвідомити важливість цього призначення, необхідно розуміти значущість і важливість самої Дунайської Комісії (ДК), яка є найстарішою в Європі міжнародною організацією, що й досі відіграє значну роль у міжнародному співробітництві. Вона була заснована Конвенцією про режим судноплавства на Дунаї, підписання якої відбулося у Белграді (на той час – СФРЮ,

2007 рік. На зустрічі з Президентом Республіки Болгарія Георгієм Пирвановим

зараз – Сербія), 18 серпня 1948 року. Навіть Рада Європи була створена на рік пізніше!

Мета діяльності ДК – забезпечення і розвиток вільного судноплавства на Дунаї для торговельних суден, які ходять під прапорами всіх держав-учасниць Белградської конвенції, а також зміцнення та розвиток торговельних, культурних, людських зв'язків як між цими країнами, так і у міжбасейновому судноплаванні.

2019 року, до початку пандемії коронавірусу, послугами пасажирських круїзних суден на Дунаї скористались понад 700 тис. пасажирів, загальний обсяг вантажних перевезень склав понад 40 млн тонн, а 2020 року очікувалося зростання цього показника до 90 млн тонн!

Саме Дунай є найбільшою міжнародною рікою в Європейському Союзі. Це – 2 860 кілометрів вод, які беруть свій початок у горах Німеччини і, перетнувши територію Австрії, Словаччини, Угорщини, Хорватії, Сербії, Болгарії, Румунії, України та Молдови, впадають до Чорного моря.

Саме на Дунаї збудовані Відень, Братислава, Будапешт і Белград, а великий композитор Йоганн Штраус присвятив йому свій найвідоміший вальс «На прекрасному блакитному Дунаї». Це Дунай належить до світової спадщини ЮНЕСКО і є частиною транс'європейського водного шляху від Роттердама на Північному морі до Суліни на Чорному.

Коли ми говоримо про Дунай, йдеться про складну систему, в якій тісно переплетені фактор людської діяльності з фактором навколишнього середовища. Збереження і розвиток цієї системи потребують чіткої координації, застосування спільних підходів і стандартів.

Якщо говорити про роботу ДК, то саме ця інституція виробляє і формує основні правила судноплавства на Дунаї (судноплавна довжина, яка підпадає під дію Конвенції, складає 2 411,6 км), узгоджує технічні вимоги до суден, веде нагляд та розробляє вимоги щодо розвитку

1997 рік. З Президентом Угорської Республіки Арпадом Гьонцем

елементів інфраструктури судноплавства (судновий хід, портові засоби, системи комунікацій), уніфікує правила річкового нагляду, розробляє рекомендації до кваліфікаційної підготовки екіпажів та персоналу, екологічні приписи, здійснює координацію діяльності гідрометеорологічних та інших компетентних органів країн-членів ДК. Ця робота ведеться на основі пропозицій 11 країн-членів, представлених своїми послами в Угорщині, та дев'яти країн, які мають статус спостерігачів. Тож активність ДК враховує досвід внутрішнього судноплавства практично всієї континентальної Європи. І завдання Голови ДК – максимально сприяти врахуванню інтересів усіх придунайських країн та забезпечення консенсусу з усіх питань.

У своєму першому інтерв'ю на посаді Голови ДК я наголосила, що пріоритетним напрямком діяльності Комісії вважаю забезпечення необхідних умов для функціонування Дунаю як найважливішої частини загальноєвропейської транспортної структури. Наскільки вона буде сучасною, ефективною і витребуваною, значною мірою залежить і від роботи Дунайської Комісії.

Сьогодні в рамках ДК активно обговорюються можливості й шляхи модернізації роботи організації, щоб наділити її додатковими функціями та повноваженнями для успішної реалізації завдань, які перед нею стоять, зокрема – через активізацію взаємодії з Європейською Комісією.

Сприяти цьому має і перегляд Белградської конвенції. Це – окремий процес, що здійснюється в рамках Підготовчого комітету Дипломатичної конференції з питань перегляду Конвенції про режим судноплавства на Дунаї. На жаль, на сьогодні цей процес йде не настільки швидко, як нам би хотілося, але Україна готова до активної роботи і з цього питання.

У грудні 2020 року Указом Президента України було оновлено склад делегації України для участі у Підготовчому комітеті, тож ми підходимо до цього питання з новими силами і новою енергією.

Наразі важко говорити про дати завершення процесу перегляду Конвенції, оскільки з різною інтенсивністю він триває ще з 2002 року. Процес пошуку взаємовигідних компромісів зі збереженням національних інтересів держав – досить складний і чутливий, але важливо, що він триває. У рамках роботи Підготовчого комітету звучать різні ідеї, щодо яких ведеться пошук консенсусу, – скільки має бути офіційних мов ДК та які саме, які держави мають бути членами ДК та чи повинні придунайські держави мати більші від інших майбутніх членів повноваження, варто залишити рекомендаційний чи надати обов'язковий характер рішенням ДК та багато інших.

Окремо варто сказати про тісну співпрацю з Брюсселем, зокрема й у рамках реалізації основних напрямків Стратегії Європейського Союзу для Дунайського регіону, які конкретно стосуються транспортних питань, разом із дунайським судноплаванням. 2022 року Україна також головуватиме у Стратегії, тому Дунай для нас був, є і залишатиметься важливим.

На мою думку, основними завданнями роботи ДК є модернізація і створення сучасної річкової логістичної

інфраструктури, яка буде відповідати вимогам міжнародних транспортних коридорів та підвищить конкурентоспроможність дунайського судноплавства – передусім, на ринку вантажних перевезень.

До цілей ДК на найближчу перспективу належить розвиток потенціалу дунайського судноплавства для його ефективної інтеграції до системи міжнародних транспортних коридорів TEN-T.

Важливим є забезпечення високих стандартів безпеки судноплавства (Safety і Security), охорона навколишнього середовища і підготовка висококваліфікованих фахівців флоту й управління.

Ще одне, не менш важливе завдання – сприяти модернізації діючого флоту і будівництву нових, високоавтоматизованих суден із високими показниками енергоефективності, використанням нових типів конструкційних матеріалів і пропульсивних установок, згідно з концепцією Green Danube Fleet.

Ці завдання є досить складними й амбітними. І саме тому вони повинні вирішуватися за допомогою стратегічного діалогу держав-членів ДК, обміну технологіями, думками і передовою практикою. Успіх такої роботи на користь придунайських держав і полягає функція Голови ДК, успіх якої залежатиме від злагодженої роботи керівництва організації, її Секретаріату та країн-членів. Якщо і раніше Україна робила свій вагомий внесок до діяльності ДК, то посада Голови створює додаткові можливості для стратегічного діалогу. І ми до цієї роботи готові.

Що ж стосується безпосередньо інтересів України, то для нас Дунай є частиною шляху до європейської інтеграції. Адже, здійснюючи реформи у сфері водного транспорту, модернізуючи флот, впроваджуючи сучасні екологічні стандарти, ми через секторальну інтеграцію стаємо ближчими до нашої мети – повноправного членства в ЄС і паралельно забезпечуємо розвиток нашої економіки та поліпшення стандартів життя.

Практичний приклад: ухвалений у грудні 2020 року довгоочікуваний Закон України «Про внутрішній водний транспорт», покликаний відродити найдешевший та найекологічніший спосіб доставки вантажів – річкові перевезення, поліпшити конкуренцію на ринку, збільшити інвестиції, створити нові робочі місця, а також перевести частину вантажів із автошляхів на річку для розвантаження доріг і зменшення витрат на їхній ремонт. Мають перспективу й пропозиції щодо зв'язку потенціалів басейнів Дніпра і Дунаю.

Діяльність ДК націлена на створення в Європі єдиної судноплавної системи внутрішніх водних шляхів, що відповідає і національним інтересам України.

Коронавірус спричинив нові проблеми, які необхідно вирішувати за активної участі Дунайської Комісії: це і проблеми зі зміною екіпажів суден та продовженням дії судових документів, із забезпеченням постачання суден паливом, водою та продовольством, із організацією перевантажувальних робіт у портах і технічним обслуговуванням суден, захист екіпажів і постачання засобів медичного захисту тощо.

Негативний вплив має пандемія і на перевезення: зокрема 2020 року відбулося скорочення обсягів пере-

2006 рік. На прийнятті з нагоди 25-річчя Незалежності України. Тимчасовий Повірений у справах України в Республіці Болгарія

везень вантажів на окремих ділянках Дунаю на 15 – 20 %; практично зупинилися перевезення на круїзних суднах (2019 року на Дунаї працювало 190 круїзних пасажирських суден). Сподіваюся, що вакцинація зможе врятувати не лише життя людей, але й економіки наших країн та сприятиме швидкому відновленню їхньої дунайської складової.

У березні 2021 року Уряд України затвердив Національну економічну стратегію до 2030 року, яка однією з цілей у сфері транспорту визначає забезпечення потреби національної економіки за рахунок розвиненого та модернізованого транспорту. Серед іншого, до 2025 року вона передбачає збільшення обсягу вантажних перевезень річкою до 15 млн тонн, підвищення до 70 % мінімального рівня ефективності у портах, збільшення переробки у портах до 192 млн тонн на рік; забезпечення входження внутрішніх водних шляхів України до Транс'європейської транспортної мережі.

Це відкриває додаткові можливості і для нашої взаємодії з країнами-партнерами в рамках Дунайської Комісії.

Отже, починаючи трирічний мандат на посаді Голови Дунайської Комісії, я переконана, що і цей період мого дипломатичного життя буде не менш багатим на важливі події та цікаві спогади.

Любов НЕПОП,
Надзвичайний і Повноважний Посол України
в Угорщині, Голова Дунайської Комісії
на період 2021 – 2023 років